

УДК 159.923.2:159.922.63:316.346.32-053.6:159.9.072

DOI <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2025-2-8>

Всеволод Володимирович ЗЕЛЕНІН,
кандидат психологічних наук, професор,
професор кафедри психології,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
E-mail: sevacello@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1267-9308

ВИЯВЛЕННЯ ОБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В РІЗНИХ ГРУПАХ ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ

Анотація. Вступ. Роботу присвячено актуальній темі виявлення об'єктивних ознак успішності професійної самореалізації обдарованої молоді. На успіх самореалізації суттєво впливають здатність ефективно досягати поставлених цілей, уміння планувати та реалізовувати власну кар'єру.

Метою роботи було визначення особливостей виявлення об'єктивних ознак успішності професійної самореалізації в різних групах обдарованої молоді ($n = 547$).

Наукова новизна. У статті зазначається, що серед об'єктивних ознак успішності професійної самореалізації у молоді різних спеціальностей – унікальні та спільні компоненти, які визначають рівень реалізації їхніх особистісних і професійних ресурсів. Так, для фахівців соціономічних професій важливими ознаками є рівень комунікативних навичок, здатність до міжособистісного та міжгрупового взаєморозуміння, здатність до співпраці, лідерські якості, здатність до співпереживання та громадської активності; для економістів важливими є підприємливість, здатність до стратегічного мислення, планування, фінансова грамотність, наявність успішних підприємницьких проєктів, здатність управляти ресурсами; для IT-спеціалістів – інноваційність і технічна компетентність, аналітичне мислення; для представників творчих спеціальностей – оригінальність, здатність до самовираження й участь у творчих конкурсах.

Висновки. Виклики сучасного життя, як-от воєнні конфлікти, пандемії, соціальні кризи, суттєво впливають на ціннісні орієнтири та критерії об'єктивної успішності в різних групах обдарованої молоді. На зміну матеріального благополуччя та соціального статусу орієнтири спрямовуються на резильєнтність, цілеспрямованість, відповідальність, уміння адаптуватися до нових умов. Визначення об'єктивних ознак успішної професійної самореалізації у різних групах обдарованої молоді, зокрема, соціономічних, економічних, технічних та творчих напрямів, є важливим для розвитку індивідуальних і групових психологічних інтервенцій. Встановлено, що коучинг є одним з інструментів розвитку та підтримки обдарованої молоді, який допомагає формуванню внутрішніх ресурсів і психологічної стійкості в умовах війни.

Ключові слова: молодь, успішність, професійна самореалізація, особистісна самореалізація, коучинг.

Vsevolod Volodymyrovych ZELENIN,
Candidate of Psychological Sciences, Professor,
Professor at the Department Psychology,
Dragomanov Ukrainian State University
E-mail: sevacello@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1267-9308

IDENTIFICATION OF OBJECTIVE SIGNS OF SUCCESSFUL PROFESSIONAL SELF-REALIZATION IN DIFFERENT GROUPS OF GIFTED YOUTH

Abstract. Introduction. The work is devoted to the topical issue of identifying objective signs of successful professional self-realization of gifted youth. The success of self-realization is significantly influenced by the ability to effectively achieve goals, the ability to plan and implement one's own career.

The purpose of the study was to determine the peculiarities of identifying objective signs of successful professional self-realization in different groups of gifted youth ($n = 547$).

Scientific novelty. The article notes that the objective signs of successful professional self-realization in young people of different specialties include unique and common components that determine the level of realization of their personal

and professional resources. Thus, for socio-economic specialists, important features are the level of communication skills, the ability to interpersonal and intergroup understanding, the ability to cooperate, leadership skills, the ability to empathize and civic engagement; for economists, entrepreneurship, the ability to think strategically, plan, financial literacy, the availability of successful entrepreneurial projects, the ability to manage resources are important; for IT specialists, innovation and technical competence, analytical thinking; for creative people – originality, ability to express themselves and participation in creative competitions.

Conclusions. Challenges of modern life, such as military conflicts, pandemics, and social crises, have a significant impact on the values and criteria of objective success in different groups of gifted youth. In response to changes in material well-being and social status, the focus is on resilience, dedication, responsibility, and the ability to adapt to new conditions. Identification of objective signs of successful professional self-realization in different groups of gifted youth, in particular, socio-economic, economic, technical, and creative areas, is important for the development of individual and group psychological interventions. It has been established that coaching is one of the tools for the development and support of gifted youth, which helps to form internal resources and psychological resilience in war conditions.

Key words: youth, success, professional self-realization, personal self-realization, coaching.

Вступ. У сучасному суспільстві професійна самореалізація є необхідною для розвитку висококваліфікованих молодих фахівців. Особливо актуальним це питання є для обдарованої молоді, що прагне реалізувати свій потенціал у соціономічних, економічних, технічних і творчих напрямках. Успішність у професійній сфері – це не лише суб'єктивне відчуття задоволеності, а й система об'єктивних ознак, що відображають рівень реалізованості особистості у відповідній галузі [1; 23].

Об'єктивні ознаки успішності в житті проявляються через оцінку досягнень особи соціумом або відповідною соціальною групою, а також її життя згідно з критеріями, які є важливими для конкретного соціального оточення або суспільства загалом. Для об'єктивної оцінки успішності важливі цінності суспільства та зовнішні ознаки, як-от кар'єрний ріст, матеріальне благополуччя, зовнішній вигляд, наявність сім'ї тощо [1; 6; 25].

Війна та її наслідки сприяють розвитку нових умов життя та праці, що, зі свого боку, змінює систему цінностей і традиційних показників успішності. У цей період більш вагомими стають стійкість, резильєнтність, здатність до швидкої адаптації та саморегуляції, вміння контролювати емоції, підтримувати взаємостосунки [4; 11]. Тому потрібно встановити ефективні психологічні підходи до розвитку особистісних ресурсів обдарованої молоді. Одним із таких підходів є коучинг, який допомагає чітко визначити цілі та способи для успішної професійної самореалізації [5; 26].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні роботи все частіше розглядають питання щодо визначення успішності професійної самореалізації обдарованої молоді. У роботах Буркова Л. В. [1], Рауф К. [23], Шорк С. [25], Акімова О. [6], Селіверст М., Туренко Р. [26] зазначається, що самореалізація людини пов'язана з діяльністю, у якій задовольняються потреби зростання, розвитку, самовдосконалення та реалізації особистісних і професійних здібностей. Трофаїла Н. Д. [5], Зеленін В. В. [2; 14], Грищенко М. [14] у своїх дослідженнях підтверджують здатність коучингу активізувати особистісні ресурси, покращити міжособистісні навички та підвищити рівень самоусвідомлення молодих фахівців. Роль коучингу в цьому процесі полягає не тільки у сприянні розкриттю внутрішнього потенціалу особистості, але й у формуванні та зміцненні об'єктивних ознак успішної професійної діяльності.

Дослідники Грант А. М., Хартлі М. [12], Кауфман С., Бачкірова Т. [15], Грейф С., Берг С. [13] вказують на вплив коучингу на розвиток лідерства, мотивації та ефективності. Крім того, як зазначають Райфф С. Д., Кім Е. С. [24], Пітерс Дж., Карр С. [22], Англім Дж. [8], коучинг впливає на суб'єктивне благополуччя, емоційну стійкість та психологічне здоров'я молоді та допомагає ефективно адаптуватися та розвиватися у кризових, мультикультурних і воєнних умовах (Зеленін В. [14], Козловський Ю. [17]).

Мета роботи – визначити особливості виявлення об'єктивних ознак успішності професійної самореалізації в різних групах обдарованої молоді.

Виклад основного матеріалу. В наш час встановлено, що професійна самореалізація обдарованої молоді є процесом цілеспрямованого зростання молодого фахівця [6]. Обдаровані особистості – це ті, хто демонструє видатний рівень здібностей (визначений як виняткова здатність до міркування та навчання) або компетентності (документально підтверджена успішність або досягнення) в одній або кількох галузях [23]. Поняття «обдарованість» вказує

на систему задатків, особистісні установки, цілеспрямованість, індивідуальні здібності молоді людини, завдяки яким ефективно досягається успіх. Молоді люди можуть мати різні види обдарованості, як-от художня та творча обдарованість (авторська майстерність у сфері музики, літератури, мистецтва), лідерська здатність (високий рівень інтелекту, відповідальності, наполегливості, вміння ефективно строїти плани, швидко приймати рішення, ентузіазм, впевненість у собі, вміння чітко висловлюватися), інтелектуальна обдарованість (особлива пам'ять, спостережливість, гострота мислення, здібності до розв'язання задач) [6]. Обдаровані люди зазвичай демонструють значно вищий когнітивний інтелект, ніж їхні однолітки [23].

У наш час структури освіти не завжди здатні забезпечити достатню підтримку та стимулювати високообдаровану молодь. Необхідні заходи підтримки, а також нове розуміння навчання та викладання, щоб можна було розвинути нові компетенції, які враховують саморегуляцію, наполегливість, креативність і мотивацію людей до досягнень успіху [25]. Успіх розглядається як короточасне досягнення, яке має часові обмеження і стосується конкретної діяльності або життєвого етапу особистості. Наприклад, вступ до університету є успіхом для абітурієнта, але це не означає, що він є успішною особистістю загалом. Тобто успіх пов'язаний із досягненням поставленої мети, тоді як успішність же характеризує тривалість успіху в часі й особисті якості, що визначають життєдіяльність людини. Вона відображає спрямованість особистості на досягнення успіху і її здатність його реалізовувати. Успішність сприймається як цілісна динамічна характеристика стану людини, зміна її параметрів здійснюється в часі та просторі [1].

Об'єктивність успішності в житті проявляється через оцінку досягнень особи соціумом або відповідною соціальною групою, а також її життя згідно з критеріями, які є важливими для конкретного соціального оточення або суспільства загалом. Для об'єктивної оцінки успішності важливі цінності суспільства та зовнішні ознаки, зокрема кар'єрний ріст, матеріальне благополуччя, зовнішній вигляд, наявність сім'ї тощо. Таким чином, поняття «успішність у житті» є комплексним і багатовимірним, що потребує системного дослідження. Особливо актуальним є аналіз цієї проблеми для обдарованої особистості, оскільки це пов'язано з питаннями соціалізації, самовираження, реалізації її здібностей і талантів у суспільстві, а також із суб'єктивною оцінкою власної успішності [1; 23].

Ознаки успішної професійної самореалізації можуть проявлятися по-різному в різних групах обдарованої молоді залежно від їхніх особистісних характеристик і умов середовища. Так, результати неструктурованого інтерв'ю, що проводилося протягом 2023–2024 років з представниками обдарованої молоді різних сфер діяльності ($n = 547$) [27; 29], засвідчили, що об'єктивними ознаками успішної професійної самореалізації можуть бути такі:

- *соціономічна сфера* – володіння комунікативними навичками, міжособистісне та міжгрупове взаєморозуміння, вміння співпрацювати, високий рівень лідерських якостей, здатність до емпатії, моральна стійкість, соціальна відповідальність;

- *економічні спеціальності* (бізнес-освіта, MBA) – здатність до стратегічного мислення, планування, підприємливості, фінансова грамотність, наявність успішних підприємницьких проєктів, відзначення нагородами в бізнес-змаганнях, а також здатність до управління ресурсами та маркетингове мислення;

- *технічні* (ІТ-спеціалісти) – високий рівень технічних компетенцій, здатність до інновацій, здатність до технологічного проєктування та проєктування кар'єри, аналітичне мислення, участь у конкурсах, а також практика розв'язання складних технічних задач;

- *творчі сфери* (музиканти, актори, художники) – оригінальність, самовираження, високий рівень художньої інтуїції, участь у конкурсах, фестивалях, отримані нагороди, духовне самоздійснення, а також рівень самовираження і здатність до створення унікального контенту.

Пошук і визначення цих ознак дає змогу розробити критерії для оцінки успішності професійної самореалізації в кожній групі. Наукове дослідження спрямоване на визначення ключових характеристик і ознак, що свідчать про успішність професійної самореалізації обдарованої молоді та вказують на велику роль активності, мотивації, здобутків у професійній сфері. Виявлено, що об'єктивними показниками є рівень досягнень, цілеспрямованість, рівень саморефлексії та відповідність цілей особистості професійним вимогам [12].

Слід зазначити, що війна і пов'язані з нею соціальні загрози суттєво змінюють орієнтири та цінності молоді, які проявляються в переорієнтації об'єктивних ознак успіху. Замість тра-

диційних показників матеріального добробуту та кар'єрних досягнень зростає цінність таких якостей, як психологічна стійкість, здатність до адаптації, громадянська відповідальність і патріотизм. Серед тих, хто найбільше постраждав, є обдаровані та талановиті люди, які вже стикаються з унікальними соціально-емоційними викликами через свій просунутий когнітивний розвиток і підвищену чутливість [12]. Обдарована молодь у складних умовах війни демонструє високий рівень внутрішньої мотивації, здатність до збереження цілеспрямованості та використання власних ресурсів, що є критеріями сучасної успішності. Крім того, обдарована молодь може зіткнутися і з іншими випробуваннями, які наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Проблеми, досягнення та рішення під час професійної самореалізації обдарованої молоді

Проблеми	Досягнення	Рішення
Нерозуміння	Розуміння	Знайти однодумців Усвідомлене спілкування Розповідь історій
Несправедливість	Прозорість, підтримка	Уміння постояти за себе Самоприйняття / любов до себе Управління конфліктами
Виключення	Окремі союзники	Невеликі бесіди Знайомство Групи за інтересами
Недостатній виклик	Шукати особисті виклики	Жити на власній швидкості Знайти однодумців Відвідувати формати для обдарованих Слідувати індивідуальним інтересам Читати книги Знайти навчальні контексти, що підтримують обдарованих
Деградація	Самозахист	Відстоювати себе Самодопомога Коучинг Управління конфліктами
Маніпуляція Експлуатація	Самопояснення	Уточніть власні потреби Слідкуйте за власними інтересами Розповідь історій Визначення пріоритетів Коучинг
Невиправдані звинувачення	Самозахист	Визначення власних пріоритетів Відстоювати себе Самодопомога
Залишитися на самоті	Наставництво	Програми наставництва Групи за інтересами Громади для обдарованих

Джерело: створено авторами на основі [25].

Для особистісної та професійної самореалізації важливі самовдосконалення, пошук нових можливостей, розвиток особистісного потенціалу. Значну роль відіграють навички управління стресом, контроль емоцій, адаптація до кризових ситуацій, самоактуалізація, самореалізація та самоефективність. Також важлива толерантність, резильєнтність, емпатія, рівень тривоги та стресу, задоволеність собою, мотивація і стосунки з людьми [19]. Мотивація – ключовий чинник прагнення до самореалізації, а баланс між внутрішніми і зовнішніми мотивами сприяє повноцінному розвитку та розкриттю потенціалу [9].

Одним з основних аспектів є формування в молоді таких об'єктивних якостей, як навички саморегуляції та здатність підтримувати гармонійну особистість, яка може ефективно самореалізовуватися у кризових ситуаціях [6; 23]. Упровадження коучингових підходів у педагогічну та психологічну підтримку сприяє розвитку цих якостей і допомагає знаходити нові значення в процесі професійної самореалізації. Технології коучингу активізують внутрішні ресурси, підсилюють мотивацію, що покращує здатність до саморегуляції та досягнення професійних цілей. У сучасних умовах військової агресії індивідуальні та групові програми коучингу ста-

ють важливим інструментом підтримки талановитої молоді в процесі адаптації до викликів ринку праці й особистісного розвитку [18; 26].

1. *Коучинг як інструмент розвитку лідерства, мотивації та ефективності.* Дослідження вказують на системну ефективність застосування коучингу для професійного розвитку особистості та підвищення результативності. Особливу увагу приділено розвитку soft-skills, коучингу в умовах лідерського навантаження та ролі керівника як коуча [12; 13; 15].

2. *Суб'єктивне благополуччя, емоційна стійкість та психологічне здоров'я.* Наукові дослідження підкреслюють важливість суб'єктивної оцінки життєвого задоволення та психологічного добробуту як показників особистісного успіху. Зі свого боку, автономія і самореалізація є ключовими психологічними факторами, що впливають на ментальне зростання молоді [8; 22; 24].

3. *Коучинг у сфері освіти та розвитку молодих фахівців* є механізмом активації потенціалу молоді, адаптації до вимог ринку та реалізації кар'єрних стратегій [10; 16].

4. *Мотивація, цілепокладання та самореалізація.* Науковці досліджують основні чинники мотивації, зокрема внутрішню залученість, цілісне бачення, цілі та позитивний емоційний стимул. Це співвідноситься з коучинговими цілями у п'яти сферах: когнітивній, емоційній, поведінковій, соціальній та екзистенційній [29].

5. *Коучинг у кризових, мультикультурних і воєнних умовах.* У сучасній коучинговій практиці виникають нові потреби щодо стресостійкості, ідентичності, культурної багатоманітності. Встановлено взаємозв'язок між коучингом і ментальним здоров'ям у контексті професійної самореалізації [14; 17].

6. *Ефективність коучингу й об'єктивні зміни.* Коучинг позитивно впливає на показники продуктивності, ініціативності, інноваційності і залученості, на суб'єктивну успішність і самооцінку управлінців.

Неструктуроване інтерв'ю з питань професійної самореалізації, що проводилося у 2023–2024 роках, із чотирьома групами обдарованої молоді ($n = 547$): представниками соціономічних та економічних професій, ІТ-спеціалістами та фахівцями творчої сфери (музикантами, акторами, художниками) [27; 29] дало змогу структурувати такі кластери запитів на коучинг (і самокоучинг) п'яти сфер (рисунк 1):

- Соматично-поведінкова сфера – це запити, вирішення яких дає змогу спеціалістам різних сфер знаходити нові алгоритми дій (звички) і вирішувати психофізіологічні питання, наприклад пришвидшити відновлення сил і долання стресів в умовах ненормованості навантажень та інтенсифікації праці, що особливо загострилися через виклики повномасштабного вторгнення у 2022 році.

- Емоційно-вольова сфера – це питання про те, як, з одного боку, наснажувати психологічною підтримкою і конструктивними емоціями простір міжособистісного спілкування з колегами, а з іншого – як навчитися вольовій саморегуляції та розвитку емоційного інтелекту для досягнення актуальних цілей саморозвитку й самореалізації в особистому житті та професійній діяльності в умовах війни.

- Ментально-когнітивна сфера – такі запити спеціалістів різних сфер до коучів спрямовані на розвиток компетенцій ефективно розподіляти свій час (тайм-менеджмент), мислити стратегічно, ставити цілі та досягати їх, впроваджувати інноваційні технології, давати собі й отримувати від колег конструктивний зворотний зв'язок, а також планувати графіки свого професійного розвитку та самореалізації.

- Соціально-креативна сфера – системна взаємодія у професійному середовищі різних сфер передбачає не тільки професійну соціалізацію, але й творчий, неординарний підхід до професійної самоактуалізації, що забезпечує розвиток лідерських якостей для самореалізації у різних соціальних контекстах. Сучасний спеціаліст має розуміти та враховувати соціальне й культурне розмаїття – унікальність світогляду та поглядів співробітників, адже це допомагає йому створювати інклюзивне професійне середовище, де кожний відчуває себе цінним спеціалістом.

- Екзистенційно-духовна сфера – це запити, пов'язані з осмисленням спеціалістами різних сфер власних життєвих сценаріїв і перспектив. У якому напрямку спрямовувати свою професійну кар'єру, який сенс знаходити у професійній діяльності, яким чином підвищувати про-

фесійну кваліфікацію, як сприймати духовні виклики та інші питання, що визначають професійну самореалізацію в непростих умовах війни [17].

Рис. 1. П'ять сфер запитів на коучинг та самокоучинг з питань професійної самореалізації в різних групах обдарованої молоді

Джерело: створено автором.

Обдарована молодь, яка має віру у власні здібності, частіше береться за виконання нових складних завдань, більш наполегливо долає труднощі та досягає успіху. Встановлено, що внутрішня мотивація впливає на рівень самоефективності [12; 21]. Для обдарованої молоді, яка стикається з особливими соціальними й емоційними викликами, стійкість є необхідною для підтримки благополуччя та досягнення довгострокового успіху [7; 26].

Самореалізація досягається через постійне самовдосконалення, управління стресом і емоціями, внутрішню мотивацію, розвиток толерантності та стійкості. Важливо підтримувати баланс між внутрішніми цінностями та зовнішніми чинниками, що сприяє успіху й особистісному росту [3; 26].

Завдяки індивідуальному та груповому коучингу можна оптимізувати й розвивати індивідуальні здібності обдарованої молоді. Було встановлено, що коучинг може забезпечити емоційну підтримку та допомогти особистості подолати труднощі, підвищує мотивацію, сприяє покращенню самопочуття та підвищенню ефективності роботи загалом [9]. Коучинг має здатність емоційної підтримки та допомагає долати труднощі, зрозуміти сильні та слабкі сторони, оцінити свої можливості, обирати напрями особистісного розвитку. Крім того, він сприяє розвитку професійній та особистісній самореалізації, тоді як уміння розпізнавати й управляти своїми емоціями, а також емоціями інших допомагає у комунікації, формуванні стосунків у суспільстві [2; 5; 14].

Науковцями показано, що коучинг сприяє підвищенню технічних навичок, soft-skills, мотивації, професійної впевненості та саморефлексії, більш ефективному плануванню кар'єри IT-спеціалістів. Систематичне застосування коучингових методів поліпшує результати роботи, сприяє розвитку лідерських якостей і професійної впевненості. При цьому важливо застосовувати персоналізований підхід та інтеграції коучингу в корпоративну культуру IT-компаній для досягнення більш ефективних результатів [8; 17].

Слід відмітити, що в сучасному музичному світі, де конкуренція завжди на високому рівні, музиканти стикаються з непередбачуваними викликами, а тому виникає потреба в ефективних методах розвитку та саморозвитку-вдосконалення. Було встановлено, що розвиток освітньо-коучингового процесу в галузі музичного мистецтва в напрямі діджиталізації відіграє значну роль в оптимізації показників якості комунікації, посиленні позицій учасників навчального процесу як освітньо-комунікаційного хабу. Визначено, що якість процесу онлайн-навчання значною мірою залежить від цифрових компетентностей викладача в онлайн-процесі [28; 29].

Коучинг сприяє психологічному саморозвитку та професійній самореалізації викладачів вищої освіти в Україні, а саме підвищує внутрішню мотивацію, самовпевненість, емоційну стійкість і сприяє розвитку особистісних ресурсів у викладачів та практичних психологів. Саме коучингові практики сприяють підвищенню критичного мислення, саморефлексії і здатності до адаптації у складних умовах сьогодення в соціономічній практиці. Коучинг стає важливим інструментом для стимулювання особистісного росту, покращення психологічного стану й підвищення ефективності їхньої професійної діяльності, що загалом позитивно впливає на якість навчального процесу і розвиток вищої освіти в Україні.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Під час дослідження об'єктивних ознак успішної професійної самореалізації обдарованої молоді різних груп спеціальностей (соціономічних, економічних, технічних та творчих) було встановлено відмінності між групами за ознаками успішності, що зумовлено специфікою кожної сфери діяльності. Для соціономічних спеціальностей характерні такі ознаки, як рівень комунікативних навичок, здатність до міжособистісного та міжгрупового взаєморозуміння, здатність до співпраці, лідерські якості, здатність до співпереживання та громадської активності; для спеціалістів економічної сфери важливими є підприємливість, здатність до стратегічного мислення, планування, фінансова грамотність, наявність успішних підприємницьких проєктів, здатність управляти ресурсами; для технічних спеціальностей – інноваційність і технічна компетентність, аналітичне мислення; для творчих – оригінальність, здатність до самовираження й участь у творчих курсах.

Для розвитку професійної самореалізації обдарованої молоді важлива роль належить коучингу. Індивідуальні програми коучингу, які адаптовані до специфіки кожної професійної групи, допомагають активізувати внутрішні ресурси молодих людей, сприяють розвитку мотивації, формуванню необхідних компетенцій для успішної самореалізації. Коучинг виступає важливим інструментом для професійного становлення, розвитку успішної професійної компетентності обдарованої молоді в різних сферах.

Перспективи подальших досліджень. Напрямок подальших досліджень може бути спрямований на вивчення впливу індивідуальних і групових програм із застосуванням коуч-підходу на досягнення високих показників професійної самореалізації обдарованої молоді в різних галузях.

Література:

1. Буркова Л. В., Сагалакова А. Б., Соколовська Н. Б. Пошук формули успішності у житті: соціологічне дослідження пріоритетів успішності. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 8–9 (15–16). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/10321/1/%D0%91%D1%83%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>.
2. Зеленін В. В. Психологічні аспекти саморозвитку та самореалізації викладачів у системі вищої освіти в країнах Європи через коучинг. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2023. Том 35 (74). № 2. С. 72–80. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2024.2/13>.
3. Лозовецька Т. Роль саморегуляції в формуванні успішної кар'єри: психологічні стратегії та внутрішні механізми. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2024. Вип. 1 (108). С. 85–98. <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2024-108-1-85-98>.
4. Ніколаєв Л. О., Войтенко О. В. Асертивність як особистісний ресурс дорослого в умовах соціальної кризи. *Habitus*, 2024. № 59. С. 166–171. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.59.28>.
5. Трофаїла Н. Д. Коуч-тренінг як технологія професійного та особистісного розвитку. *Перспективи та інновації*. 2025. № 3 (49). С. 930–936. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-3\(49\)-930-936](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-3(49)-930-936).
6. Akimova O., Sapogov M., Koval M. Value determination of personal self-fulfillment of gifted youth students at a teaching university. *Pedeutology*. 2023. Vol. 1. P. 27–35. [https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023\(1\)-27-35](https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023(1)-27-35).
7. Alexopoulou A., Batsou A., Drigas A. Resilience and Academic Underachievement in Gifted Students: Causes, Consequences and Strategic Methods of Prevention and Intervention. *International Journal of Online & Biomedical Engineering*. 2019. Vol. 15 (14). <https://doi.org/10.3991/ijoe.v15i14.11251>.
8. Anglim J., Horwood S., Smillie L. D., Marrero R. J., Wood J. K. Predicting psychological and subjective well-being from personality: A meta-analysis. *Psychological bulletin*. 2020. Vol. 146 (4). P. 279–323. <https://doi.org/10.1037/bul0000226>.
9. Bedan V., Brynza I., Budiianskyi M., Vasylenko I., Vodolazska O., Ulianova T. Motivative Factors of Professional Self-Realization of the Person. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12 (2). P. 18–37. <https://doi.org/10.18662/brain/12.2/189>.

10. Gadatsch A. IT support for process management. In Business process management (pp. [insert page range if available]). Springer, Wiesbaden. 2023. https://doi.org/10.1007/978-3-658-41584-6_6.
11. Godara M., Everaert J., Sanchez-Lopez A., Joormann J., De Raedt R. Interplay between uncertainty intolerance, emotion regulation, cognitive flexibility, and psychopathology during the COVID-19 pandemic: a multi-wave study. *Scientific reports*. 2023. Vol. 13 (1). P. 9854. <https://doi.org/10.1038/s41598-023-36211-3>.
12. Grant A.M., Hartley M. Developing the leader as coach: Insights, strategies and tips for embedding coaching skills in the workplace. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*. 2019. Vol. 12 (1). P. 72–84. <https://doi.org/10.1080/17521882.2018.1530118>.
13. Greif S., Berg S. Coaching research project: Systematic review and meta-analysis of coaching effectiveness. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*. 2020. Vol. 13 (2). P. 113–131. <https://doi.org/10.1080/17521882.2020.1712630>.
14. Hryshchenko M., Zelenin V. Self-Realization Strategies and Their Impact on Mental Health in the Context of Professional Development. *Salud, Ciencia Y Tecnología – Serie De Conferencias*. 2025. Vol. 4. P. 688. <https://doi.org/10.56294/sctconf2025688>.
15. Kauffman C., Bachkirova T. Coaching supervision: A global view. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*. 2020. Vol. 13 (1). P. 16–30. <https://doi.org/10.1080/17521882.2019.1707243>.
16. Khanetska T. Career calling – A new concept in psychology. *Scientific Perspectives*. 2024. Vol. 3 (45). P. 1307–1318. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)-1307-1318](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45)-1307-1318).
17. Kozlovskiy Y., Ievliev O., Mykytyuk O., Tiurina T., Say D. Características da formação da competência pedagógica de um professor universitário nos principais países do mundo. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*. 2022. Vol. 15 (34). P. e17033. <https://doi.org/10.20952/revtee.v15i34.17033>.
18. Kulichenko A., Boichenko M. Origins of medical education on the territory of modern Ukraine. *AD Alta*. 2021. Vol. 11 (1). P. 157–161. <https://doi.org/10.33543/1101157161>.
19. Lass-Hennemann J., Sopp M.R., Ruf N., Equit M., Schäfer S.K., Wirth B.E., Michael T. Generation climate crisis, COVID-19, and Russia-Ukraine-War: global crises and mental health in adolescents. *European child & adolescent psychiatry*. 2024. Vol. 33 (7). P. 2203–2216. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02300-x>.
20. Mo F., Desmet O.A., Olenchak F.R. Identifying Gifted Potential Through Positive Psychology Content. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14 (10). P. 1137. <https://doi.org/10.3390/educsci14101137>.
21. Neihart M. The social and emotional development of gifted children: What do we know? Routledge : London, UK. 2021.
22. Peters J., Carr C. Exploring the relationship between coaching and mental health in young adults. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*. 2019. Vol. 12 (2). P. 110–123. <https://doi.org/10.1080/17521882.2019.1632081>.
23. Raoof K., Shokri O., Fathabadi J., Panagh L. Unpacking the underachievement of gifted students: A systematic review of internal and external factors. *Heliyon*. 2024. Vol. 17 (10). P. e36908. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e36908>.
24. Ryff C.D., Kim E.S. Extending research linking purpose in life to health: The challenges of inequality, the potential of intersectionality. *Psychosomatic Medicine*. 2021. Vol. 83 (4). P. 388–394. <https://doi.org/10.1097/PSY.0000000000000960>.
25. Schork S., Schmitt F.-J., Langemeyer I. Identification of Motivated and Creative Highly Gifted People: Development of the CMAC-Test. 2023. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7368887>.
26. Seliverst M., Turenko R. Professional self-efficiency and subjective success of managers at different levels. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*. 2024. Том 76. С. 78–82. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2024-76-11>.
27. Zelenin V. Coaching approaches in the practice of music performance. *Multidisciplinary Reviews*. 2024. Vol. 7. P. e2024spe046. <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe046>.
28. Zelenin V. Coaching in the Development of Leadership Qualities of Heads of Ukrainian Business Organizations in the Conditions of War. *Journal of Law and Sustainable Development*. 2023. Vol. 11 (3). P. e817. <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i3.817>.
29. Zelenin V. Psychological aspects of teachers' self-development and professional self-realization in Ukrainian higher education through coaching. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*. 2025. Vol. 19 (1). P. 194–214. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15227951>.

References:

1. Burkova, L.V., Sagalakova, A.B., & Sokolovskaya, N.B. (2013). Poshuk formuly uspishnosti u zhytti: sotsiologichne doslidzhennia priorytetiv uspishnosti [Search for a formula for success in life: a sociological study of success priorities]. *Education and development of a gifted personality*, 8–9 (15–16). Retrieved from: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/10321/1/%D0%91%D1%83%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf> [in Ukrainian].
2. Zelenin, V.V. (2024). Psykholohichni aspekty samorozvytku ta samorealizatsii vykladachiv u systemi vyshchoi osvity v krainakh Yevropy cherez kouchynh [Psychological aspects of self-development and self-fulfillment of teachers in the system of higher education in a European country through coaching]. *Scientific*

Notes of V.I. Vernadsky Taurida National University. Series: Psychology, 35 (74), (2), 72–80. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2024.2/13> [in Ukrainian].

3. Lozovetska, T. (2024). Rol samorehuliacii v formuvanni uspihnoi kariery: psykholohichni stratehii ta vnutrishni mekhanizmyv [The role of self-regulation in the formation of a successful career: psychological strategies and internal mechanisms]. *Spirituality of the individual: methodology, theory and practice*, 1 (108), 85–98. <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2024-108-1-85-98> [in Ukrainian].

4. Nikolaiev, L.O. & Voitenko, O.V. (2024). Asertyvnist yak osobystisnyi resurs dorosloho v umovakh sot-sialnoi kryzy [Assertiveness as a personal resource of an adult in the conditions of the social crisis]. *Habitus*, 59, 166–171. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.59.28> [in Ukrainian].

5. Trofaila, N.D. (2025). Kouch-treninh yak tekhnolohiia profesiinoho ta osobystisnoho rozvytku [Coaching as a technology of professional and personal development]. *Prospects and innovations*, 3 (49), 930–936. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-3\(49\)-930-936](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-3(49)-930-936) [in Ukrainian].

6. Akimova, O., Sapogov, M., & Koval, M. (2023). Value determination of personal self-fulfillment of gifted youth students at a teaching university. *Pedeutology*, 1, 27–35. [https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023\(1\)-27-35](https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023(1)-27-35) [in English].

7. Alexopoulou, A., Batsou, A., & Drigas, A. (2019). Resilience and Academic Underachievement in Gifted Students: Causes, Consequences and Strategic Methods of Prevention and Intervention. *International Journal of Online & Biomedical Engineering*, 15 (14). <https://doi.org/10.3991/ijoe.v15i14.11251> [in English].

8. Anglim, J., Horwood, S., Smillie, L.D., Marrero, R.J., & Wood, J.K. (2020). Predicting psychological and subjective well-being from personality: A meta-analysis. *Psychological bulletin*, 146 (4), 279–323. <https://doi.org/10.1037/bul0000226> [in English].

9. Bedan, V., Brynza, I., Budianskyi, M., Vasylenko, I., Vodolazska, O., & Ulianova, T. (2021). Motivative Factors of Professional Self-Realization of the Person. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12 (2), 18–37. <https://doi.org/10.18662/brain/12.2/189> [in English].

10. Gadatsch, A. (2023). IT support for process management. In *Business process management* (pp. [insert page range if available]). Springer, Wiesbaden. https://doi.org/10.1007/978-3-658-41584-6_6 [in English].

11. Godara, M., Everaert, J., Sanchez-Lopez, A., Joormann, J., & De Raedt, R. (2023). Interplay between uncertainty intolerance, emotion regulation, cognitive flexibility, and psychopathology during the COVID-19 pandemic: a multi-wave study. *Scientific reports*, 13 (1), 9854. <https://doi.org/10.1038/s41598-023-36211-3> [in English].

12. Grant, A.M., & Hartley, M. (2019). Developing the leader as coach: Insights, strategies and tips for embedding coaching skills in the workplace. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*, 12 (1), 72–84. <https://doi.org/10.1080/17521882.2018.1530118> [in English].

13. Greif, S., & Berg, S. (2020). Coaching research project: Systematic review and meta-analysis of coaching effectiveness. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*, 13 (2), 113–131. <https://doi.org/10.1080/17521882.2020.1712630> [in English].

14. Hryshchenko, M., & Zelenin, V. (2025). Self-Realization Strategies and Their Impact on Mental Health in the Context of Professional Development. *Salud, Ciencia Y Tecnología – Serie De Conferencias*, 4, 688. <https://doi.org/10.56294/setconf2025688> [in English].

15. Kauffman, C., & Bachkirova, T. (2020). Coaching supervision: A global view. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*, 13 (1), 16–30. <https://doi.org/10.1080/17521882.2019.1707243> [in English].

16. Khanetska, T. (2024). Career calling – A new concept in psychology. *Scientific Perspectives*, 3 (45), 1307–1318. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)-1307-1318](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45)-1307-1318) [in English].

17. Kozlovskiy, Y., Ilevliev, O., Mykytyuk, O., Tiurina, T., & Say, D. (2022). Características da formação da competência pedagógica de um professor universitário nos principais países do mundo. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 15 (34), e17033. <https://doi.org/10.20952/revtee.v15i34.17033> [in English].

18. Kulichenko, A., & Boichenko, M. (2021). Origins of medical education on the territory of modern Ukraine. *AD Alta*, 11 (1), 157–161. <https://doi.org/10.33543/1101157161> [in English].

19. Lass-Hennemann, J., Sopp, M.R., Ruf, N., Equit, M., Schäfer, S.K., Wirth, B.E., & Michael, T. (2024). Generation climate crisis, COVID-19, and Russia-Ukraine-War: global crises and mental health in adolescents. *European child & adolescent psychiatry*, 33 (7), 2203–2216. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02300-x> [in English].

20. Mo, F., Desmet, O.A., & Olenchak, F.R. (2024). Identifying Gifted Potential Through Positive Psychology Content. *Education Sciences*, 14 (10), 1137. <https://doi.org/10.3390/educsci14101137> [in English].

21. Neihart, M. (2021). The social and emotional development of gifted children: What do we know? Routledge: London, UK [in English].

22. Peters, J., & Carr, C. (2019). Exploring the relationship between coaching and mental health in young adults. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*, 12 (2), 110–123. <https://doi.org/10.1080/17521882.2019.1632081> [in English].

23. Raoof, K., Shokri, O., Fathabadi, J., & Panagh, L. (2024). Unpacking the underachievement of gifted students: A systematic review of internal and external factors. *Heliyon*, 17 (10), e36908. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e36908> [in English].

24. Ryff, C.D., & Kim, E.S. (2021). Extending research linking purpose in life to health: The challenges of inequality, the potential of intersectionality. *Psychosomatic Medicine*, 83 (4), 388–394. <https://doi.org/10.1097/PSY.0000000000000960> [in English].
25. Schork, S., Schmitt, F.-J., & Langemeyer, I. (2023). Identification of Motivated and Creative Highly Gifted People: Development of the CMAC-Test. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7368887> [in English].
26. Seliverst, M., Turenko, R. (2024). Professional self-efficiency and subjective success of managers at different levels. *Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series "Psychology"*, (76), 78–82. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2024-76-11> [in English].
27. Zelenin, V. (2024). Coaching approaches in the practice of music performance. *Multidisciplinary Reviews*, 7, e2024spe046. <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe046> [in English].
28. Zelenin, V. (2023). Coaching in the Development of Leadership Qualities of Heads of Ukrainian Business Organizations in the Conditions of War. *Journal of Law and Sustainable Development*, 11 (3), e817. <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i3.817> [in English].
29. Zelenin, V. (2025). Psychological aspects of teachers' self-development and professional self-realization in Ukrainian higher education through coaching. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*, 19 (1), 194–214. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15227951> [in English].

Отримано: 17.06.2025

Рекомендовано: 14.07.2025

Опубліковано: 20.10.2025